

Una biografia del prehistoriador Lluís Pericot

Agustí G. Larios

Universitat de Barcelona
Facultat de Geografia i Història
Departament d'Història i Arqueologia
Carrer de Montalegre, 6
08001 Barcelona
alarios@uoc.edu

FRANCISCO GRACIA ALONSO, *Lluís Pericot. Un prehistoriador entre dos èpocas*, Pamplona/Iruña, Uargoiti, 2017

Contra el que comunament hom considera, la majoria de les branques del coneixement humanístic —inclosa la prehistòria, però també l'antropologia, la psicologia o la sociologia, per exemple— es van desenvolupar i van assolir carta de naturalesa a les nostres contrades durant bona part del segle passat. A partir de la creació de les seccions d'Història i de Filosofia a l'antiga Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, el 1910 s'hi van posar en funcionament algunes noves càtedres, com la de Prehistòria, que permeteren l'inici del desplegament acadèmic d'algunes d'aquestes disciplines emergents, en un procés en què sovintejaren els entrebancs i les discontinuïtats. La incorporació, per exemple, de Pere Bosch Gimpera com a primer catedràtic de Prehistòria al claustre universitari barceloní comportà la convivència, al si de l'*alma mater*, de visions i metodologies històriques i acadèmiques contraposades, com la de l'esmentat Bosch Gimpera, de joventut, formació internacional i tremp innovador, i la de mossèn Martiniano Martínez Ramírez, catedràtic d'Història Universal Antiga i Mitjana, d'un conservadorisme tronat,

G. LARIOS, Agustí (2018), «Una biografia del prehistoriador Lluís Pericot». *Cercles. Revista d'Història Cultural*, 21, 211-215. ISSN: 1139-0158. ISSN-e: 1699-7468. DOI: 10.1344/cercles2018.21.1009. Data de recepció: 1/4/2018. Data d'acceptació: 4/6/2018.

el qual afirmà que la prehistòria era «una ciencia tendenciosa inventada por los herejes para combatir la religión y todo lo que se sabe de ella cabe en un papel de fumar y aún sobra» (P. BOSCH, *Memòries*, p. 32). Seguí com vulgui, a partir del 1910 s'hi va anar conformant un nucli primerenc de catedràtics, minoritari però força actiu, integrat per Bosch Gimpera, Antoni de la Torre, Josep V. Amorós, Jaume Serra Húnter, Tomàs Carreras Artau i Joaquim Balcells, que obrí la porta acadèmica a les noves disciplines científiques. Interessa remarcar això per capir la rellevància d'algunes d'aquestes figures intel·lectuals pioneres, que dissortadament han romàs en un segon pla del reconeixement cultural al nostre país. Per això resulta especialment meritòria la tasca menada pel catedràtic de Prehistòria de la Universitat de Barcelona Francisco Gracia Alonso per tal de rescatar d'un cert oblit alguns destacats forjadors del coneixement prehistòric i rescabalar-los amb el seu merescut reconeixement intel·lectual i acadèmic. I és que ja fa temps que Francisco Gracia va encetar la coratjosa empresa de biografiar els catedràtics de Prehistòria de la Universitat de Barcelona, Pere Bosch Gimpera (1916-1939) (*Pere Bosch Gimpera. Universidad, política, exilio*, 2011), Martín Almagro Basch (1939-1955) (*Arqueología i política. La gestió de Martín Almagro Basch al capdavant del Museu Arqueològic Provincial de Barcelona (1939-1962)*, 2012) i Lluís Pericot Garcia (1955-1969).

Certament, la figura de Pericot no és pas desconeguda per a Francisco Gracia, ja que anteriorment s'hi havia aproximat mitjançant l'estudi de la seva correspondència amb Bosch Gimpera (F. GRACIA, J. M. FULLOLA i F. VILANOVA, *58 anys i 7 dies. Correspondència de Pere Bosch Gimpera a Lluís Pericot (1919-1974)*, 2002), però en aquesta ocasió ens n'ofereix un estudi global, de tota la seva trajectòria i la complexitat del prehistoriador nascut a Girona. En bona manera, l'obra que comentem ve a cloure —o tal vegada és, ara per ara, la darrera aportació a la sèrie— un tríptic dedicat a tres notables capítols catalans de l'estudi de la prehistòria. Tots tres, a més de suc-

ceir-se al capdavant de la càtedra de Prehistòria de la Universitat de Barcelona, tingueren en comú, d'una banda, el fet d'actuar com a destacats gestors científics (Bosch, com a degà de la Facultat de Filosofia i Lletres i rector; Almagro, com a manaire de l'activitat arqueològica; i Pericot, com a secretari i degà de la Facultat de Filosofia i Lletres), i, de l'altra, el d'esdevenir baules —ben cert que tots tres amb tarannàs particulars— de l'anomenada escola d'arqueologia de Barcelona. En qualsevol cas, cal parar esment en el fet que estem davant una obra sòlida, menada amb un gran rigor acadèmic i arranjada traçudament, que ens permet copsar la trajectòria professional de Lluís Pericot en la seva totalitat. No és sobrer afirmar que Pericot no pot ser considerat un professor universitari o prehistoriador més de la seva època, sinó que va ser un científic capaç de desplegar una vastíssima activitat professional —no debades esdevingué europeïsta, americanista i africanista—. I, en certa manera, des d'aquest punt de vista la figura de Pericot resulta més interessant d'estudiar, per tal com abasta cronològicament un període més extens de temps i, doncs, ens permet apropar-nos a les diverses etapes evolutives del desplegament científic de la prehistòria a Catalunya i Espanya. En paraules de Francisco Gracia, «La trayectoria profesional de Lluís Pericot es un reflejo de la evolución de la prehistoria como ciencia durante los tres primeros cuartos del siglo xx» (p. 581).

A mesura que s'escolen les planes, s'avança en una lectura que flueix de manera àgil i amena, tot i el caire notòriament acadèmic de l'obra. Descobrir nous vessants i girs en la progressió vital i professional de Pericot és, alhora, endinsar-se en els avenços, les influències i les controvèrsies que fitaren l'evolució de la prehistòria com a branca científica a Espanya, Europa i la resta del món: les sempre presents divergències en les datacions i cronologies, les connexions amb l'antropologia, la visió sociològica marxista, etc. Francisco Gracia és un dels referents de la Universitat de Barcelona en l'estudi de la història i un expert coneixedor de la ciència prehistòrica a Catalunya,

fet que li ha permès confegir la biografia de Pericot amb una encertada contextualització, bo i explicant de manera força entenedora com era el sistema d'accés a una càtedra durant els primers anys de la centúria passada, com fou covat l'anhel de reforma universitària, com es materialitzà i s'entrebancà l'autonomia de la Universitat de Barcelona, com colpejà acarnissadament el franquisme l'estament universitari, etc.

L'evolució de la trajectòria professional de Pericot, tal com avisa el títol de l'obra, tingué, a grans trets, dues grans etapes separades pel gran trencament de l'inici de la dictadura franquista, que Ignacio Peiró ha anomenat «hora cero». Abans d'aquest moment, la trajectòria professional de Pericot havia estat inspirada pel mestratge de Pere Bosch Gimpera i havia experimentat una progressió especialment en l'àmbit universitari, atès que va ser catedràtic a les universitats de Santiago de Compostel·la (1925-1927), de València (1927-1933) i, finalment, de Barcelona en el marc de l'autonomia universitària barcelonina. Després del 1939 Pericot feu un tomb en la seva carrera professional, mirant d'adaptar-se a la nova situació culturalment restrictiva generada pel franquisme, i cercà una reubicació i una major projecció internacional.

Cal destacar que l'autor ha disposat d'una font d'informació de notable abast i interès: les cartes del mateix Pericot que conformen el gruix del Llegat Lluís Pericot a la Biblioteca de Catalunya. Tot i que això podria induir a pensar en una certa tirada de l'autor cap a la comprensió del biografat, les seves decisions i actuacions, val a dir que Francisco Gracia es forneix tothora d'equanimitat per judicar-lo. Un dels passatges del llibre tal vegada més interessants i il·lustratius d'això que diem és el capítol «Depuración y rehabilitación», dedicat a explicar acuradament el procés de depuració patit per Pericot durant la immediata postguerra i la seva manera de fer-hi front, de fer minvar la seva condició de deixeble amatent de Pere Bosch Gimpera —havia estat, pel seu caràcter «bondadoso», secretari de la Facultat de

Filosofia i Lletres en època republicana i va ser «persuadido a firmar alguno de los manifiestos [prorepublicans] que circulaban entre los universitarios», segons Antonio de la Torre (1-4-1939)— i, en acabat, de reinventar-se com a «perejil de todas las salsas», en paraules de Pere Bosch Gimpera i Rafael Olivar-Bertrand (*Correspondència 1969-1974*, p. 24), o com «un Pericot dual», en paraules de l'autor (p. 585).

Tot i que hom podria trobar a faltar més èmfasi en alguns aspectes biografiats, com ara l'actuació de Pericot com a vicedegà i degà de la Facultat de Filosofia i Lletres (1951-1954 i 1954-1957) o la seva influència i relació amb alguns dels seus deixebles, *Lluís Pericot. Un prehistoriador entre dos èpocas* és una notable biografia feta amb molt bon ofici que té com una de les seves virtuts més remarcables el fet de recuperar la figura bandejada d'aquest mestre de la prehistòria. I tant de bo aquesta sèrie biogràfica es pugui veure ampliada aviat amb una nova obra sobre el també catedràtic de Prehistòria Joan Maluquer de Motes, la qual de ben segur eixamplaria l'aportació del seu fill (J. Maluquer de Motes, *L'arqueòleg Maluquer de Motes i el creuer universitari per la Mediterrània de 1933*, 2017).